

гаритѣ замислили и за българска печатница. Както тая щастлива замисълъ, така и нейното изпълнение се явяватъ пакъ въ западнитѣ български крайща, въ Македония. Книгата на дойранчанина Жефаровича, дѣто сж изписани българскитѣ светци и гербове, както и тия на другитѣ южни славѣни, ще да е дала поводъ и на другъ урожденецъ на Дойранъ да за-работи за домашна българска печатница. Архимандритъ Теодоси, заедно съ своето ранно учителство въ Солунъ, нагласилъ и първата българска печатница. Тя изпърво работѣла полутайно въ с. Ваташа (Тиквешко), при даскалъ Камче, дѣто се печатали щампи на светци и църковни книжлета. Отъ 1838 г. тя се прѣнела въ Солунъ и, подъ директорството на папа Теодосия, почнала явно да изважда български книги и работила до смъртъта на послѣдния, 1843 г.¹⁾ Самъ Теодоси пишелъ, прѣвеждалъ и давалъ за печатъ свои трудове, пкъ печаталъ и чужди работи, които самъ оправялъ или имъ правилъ прѣдговори. Между църковно-поучителнитѣ книги, Теодоси издалъ и разговорникъ за изучване на тритѣ езика: български, гръцки и турски. Езика на своитѣ книги Теодоси нарича *азѣкъ болгарскѣй къ размѣкнѣю прѣстомъ народъ*. За солунската печатница срв. документитѣ, № 121.

Едноврѣменно съ солунската печатница, изпърво скришомъ, а сетнѣ явно е почнала да работи и друга българска печатница въ прѣдѣлитѣ между Македония и България, въ Самоковъ. Неинъ уредителъ и стопанинъ билъ учителтъ и книгопродавецъ Николай Карастояновъ (1778—1874 г.). Тамъ сж били печатани щампи и книги. Карастояновъ печаталъ книги тайно още прѣзъ 30-тѣхъ години на XIX в., но едва прѣзъ 1847 г. получилъ официално дозволение отъ самоковския митрополитъ Матей. Езика на своитѣ новобългарски книги, понеже е печаталъ и църковнославѣнски, той нарича *славѣноболгарскѣй*, а самитѣ книги прѣдзначава за *болгарскитѣ дѣца*.²⁾

¹⁾ Повече за нея и за началото ѝ въ Ваташа гл. А. Шоповъ, Изъ живота и положението на българитѣ въ вилаетитѣ, стр. 375 сл. Сжши, въ СМсб. III, 48 сл. Сжши, Изъ новата история на българитѣ въ Турция, стр. 5 нл. Твърдъ е възможно, Ваташката печатница да е работила слѣдъ смъртъта на Теодосия, защото се знае, че часть отъ машинитѣ, буквитѣ и книгитѣ на Печатницата се намирали въ кжшата на даскалъ Камче въ Ваташа къмъ 1865 г., десетина година слѣдъ смъртъта на даскала. Срв. за това у А. Костенцевъ. Спомени, въ СБАК. кн. VI, стр. 18—19.

²⁾ За дѣйността на Карастоянова срв. В. Н. Златарски, Даскалъ Николай Карастояновичъ и неговата печатница. Псп. LXVI.